

MONIKA KLIMEK
studentka pedagogiki KUL

KONFERENCJA NAUKOWA
„FORMY WSPIERANIA RODZINY – TEORIA I PRAKTYKA”
Lublin, 1 grudnia 2015

W dniu 1 grudnia 2015 r. miała miejsce konferencja naukowa zatytułowana „Formy wspierania rodziny – teoria i praktyka”, zorganizowana przez Fundację Centrum Opieki nad Rodziną oraz Katedrę Pedagogiki Rodziny Instytutu Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Otrzymała się ona w Instytucie Pedagogiki KUL przy ul. Droga Męczenników Majdanka w Lublinie.

Otwarcia konferencji dokonał ks. prof. dr hab. Marian Nowak, dyrektor Instytutu Pedagogiki KUL, który wprowadził w jej tematykę. Przypomniat, iż wspieranie jest kluczową kategorią w pedagogice. Konieczne jest zatem jego właściwe rozumienie, ponieważ istnieje zagrożenie udzielania wsparcia drugiej osobie przy jednoczesnym pozbawianiu jej prawa głosu. Zaapelował, by pomoc rodzinie nie wykluczała jej podmiotowości, poszanowania prawa występowania z własnym głosem i uczestnictwa w podejmowaniu decyzji. Podkreślił również znaczenie przeplatania się teorii i praktyki w rozważaniach nad podejmowanymi kwestiami.

Tematem pierwszej części konferencji były „Konteksty prawne, polityka prorodzinna i społeczna w procesie wspierania rodziny”, którą moderowała dr hab. Barbarę Kiereś.

Jako pierwszy głos zabrał dr hab. Mieczysław Ryba, prof. KUL, z Wydziału Nauk Humanistycznych KUL, prezes Klubu Inteligencji Katolickiej w Lublinie, który podjął temat „Polityka prorodzinna państwa”. We wstępie przedstawił pojęcie polityki, jako roztropnej troski o dobro wspólne, i rodziny, jako płodnego związku mężczyzny i kobiety. Nawiązał następnie do zatroskania rządów o kryzys demograficzny, zwłaszcza w krajach Zachodu. Współcześnie nie ma wielkich wojen i epidemii, a mimo to istnieje zapaść demograficzna. Przyczyną tej sytuacji może być błąd teorii materialistycznych, twierdzących, że im więcej dóbr materialnych małżeństwo będzie posiadało, tym więcej dzieci pojawi się w założonej przez nich rodzinie. Przykładowo – powstają projekty wsparcia dzietności rodzin, głównie skupiając się na pomocy materialnej. Referent wskazał na brak założonych efektów – mimo wsparcia finansowego, kryzys demograficzny postępuje. W Polsce w latach 90. stwierdzono, że należy bardziej zatroszczyć się o gospodarke niż o rodzinę, która jest w dobrym stanie. Jednym ze skutków takiej decyzji jest zapaść demograficzna i kryzys gospodarki, związany z zastępowalnością pokoleń, problemem emerytur i wyjazdami za

granicę ludzi młodych. Prof. Ryba stwierdził, że kwestię dzietności nie do końca można rozwiązać ekonomicznie, ponieważ jest ona także związana z kulturą, moralnością i obyczajowością, np. postawami egoistycznymi, rozumieniem sukcesu jako osiągnięcia w dziedzinie pracy zawodowej, buntowaniem dzieci przeciwko rodzicom, podważaniem autorytetów, gloryfikacją pluralizmu i rozumieniem tolerancji jako przyzwolenia na wszystko. Zauważyć można sprzeczność działań, jednocześnie budujących i niszczących rodzinę. Jedność kulturowa między pokoleniami jest bardzo ważna. Prof. M. Ryba stwierdził, że dbanie o nią da lepsze efekty, niż jakkolwiek polityka rodzinna skupiająca się na pomocy ekonomicznej. Nie należy redukować wsparcia rodziny tylko do poprawiania jej stanu finansowego.

Następnie głos zabrała mgr Małgorzata Frant-Błażucka, kierownik oddziału ds. pomocy instytucjonalnej z Wydziału Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, na temat „Narzędzia polityki rodzinnej – asystentura i placówki wsparcia dziennego”. Na początku wymieniła zadania dotyczące rodziny i opieki oraz podkreśliła ich znaczenie. Następnie określiła, co reguluje ustawa dotycząca asystentury i placówek wspierania dziennego jako narzędzi polityki rodzinnej. Ustawa ta, uważana za szczególnie ważną, co potwierdza posiadanie przez nią preambuły, istnieje dla dobra dzieci i rodziny. W jej realizacji ważna jest współpraca różnych instytucji i organizacji. Priorytetem aktu są działania profilaktyczne, zapobiegawcze. Określa ona także narzędzia gminy co do wspierania rodziny. W kolejnej części wystąpienia prelegentka scharakteryzowała rodziny, które są adresatami systemu wspierania. Są to rodziny jeszcze wydolne, rodziny niewydolne i rodziny dysfunkcyjne (patologiczne). Następnie przedstawiła rozumienie terminu „asystent rodziny” – to osoba towarzysząca i wspierająca rodzinę. Wobec takiej osoby istnieją wymagania co do wykształcenia wyższego (pedagogicznego lub z nauk pokrewnych, albo w innym kierunku z koniecznością odbycia specjalnych szkoleń); nie może być karana bądź mieć ograniczone prawa rodzicielskie; musi wciąż podnosić swoje kwalifikacje; powinna posiadać umiejętność efektywnej komunikacji interpersonalnej i właściwe cechy osobowościowe, pozwalające na nawiązanie kontaktu z drugą osobą. Następnie referentka opisała zadania asystenta rodziny oraz przedstawiła różnice pomiędzy jego pracą a specyfiką zawodu opiekuna socjalnego. Wskazała różnice w zakresie podejmowanych działań, metod, narzędzi, kryteriów zawodowych, czasu pracy, miejsca pracy i liczby środowisk objętych pomocą. Przedstawiła zestawienie wydatków na asystenturę, a także dane liczbowe dotyczące asystentów rodziny w Polsce, ze skoncentrowaniem się na województwie lubelskim. Druga część referatu poświęcona była placówkom wspierania dziennego dla dzieci. Można wyodrębnić ich trzy formy: opiekuńczą, specjalistyczną i pracę podwórkową. Formy te mogą także być łączone. Prelegentka zaprezentowała także dane liczbowe dotyczące placówek wspierania dziennego w Polsce. Trzecim omawianym narzędziem jest istnienie tzw. grup Rodziny Wspierające, jako formy wsparcia rodziny. Są to zazwyczaj osoby z bliskiego otoczenia dziecka, niekarane. Ich działalność wobec danej rodziny zatwierdza wójt. Nie jest to zbyt popularne rozwiązanie w Polsce. Podsumowaniem referatu było stwierdzenie, iż priorytetem ustawy i systemu pieczy zastępczej jest pomoc rodzinie w jej naturalnym środowisku.

Z referatem „Prawne aspekty wspierania rodziny – wybrane problemy” w imieniu dr. hab. Piotra Telusiewicza z Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, sędziego Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie, wystąpił mgr Łukasz Skwarzyński. Rozpoczął on od kwestii teoretycznych. Źródłem wspierania rodziny jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i odpowiednie ustawy oraz rozporządzenia. Prelegent wymienił sposoby wspierania rodziny gwarantowane przez prawo. Rodzina i rodzicielstwo są chronione ustawowo, posiadając pewne prawa i obowiązki. Określone są także obowiązki państwa w zakresie pomocy kobietom w ciąży, rodzinom w trudnej sytuacji materialnej i wielodzietnym. Ważne jest także poszanowanie władzy rodzicielskiej oraz równouprawnienie kobiet i mężczyzn. Zagwarantowane jest również prawo do dziedziczenia. Omawiane w poprzednim referacie powołanie funkcji asystenta rodziny, również jest państwową formą wsparcia. Katalog jego zadań jest otwarty, co pozwala na dostosowanie ich do potrzeb konkretnej rodziny. Znaczącą kwestią są też regulacje związane z określeniem obowiązku alimentacyjnego, także dla dziecka w rodzinie zastępczej, zwłaszcza związane z egzekucją zarządzonych świadczeń.

Tematem drugiej części konferencji były „Formy wspierania rodziny w praktyce”, której przewodniczyła dr Magdalena Parzyszek.

Mgr Emilia Mulawa, prezes Fundacji Centrum Opieki nad Rodziną (COR), pracownik Poradni małżeńsko-rodzinnej SIMITU, zabrała głos na temat „Działania Poradni SIMITU i Fundacji COR na rzecz pomocy rodzinie w sytuacji kryzysu”. Przedstawiła ona rodzinę jako najważniejszy punkt odniesienia człowieka, oraz wskazała na pojawianie się w niej pewnych kryzysów, stwarzających czasami konieczność interwencji specjalistycznej. Omówiła kategorie wsparcia społecznego i jego różnych ujęć, np. funkcjonalnego. W następnej części E. Mulawa zaprezentowała podjęte działania przez Poradnię SIMITU. Wyjaśniając etymologię nazwy (z greckiego oznacza ona „razem”) podkreśliła, że istnieje konieczność budowania świadomości, iż człowiek nie jest pozostawiony sam sobie z danym problemem. Instytucja zajmuje się problemami przedmałżeńskimi, małżeńskimi, rodzinnymi poprzez udzielanie konsultacji, porad czy organizowanie szkoleń. Z kolei Fundacja COR zajmuje się wspieraniem państwa w opiece nad rodziną. Głównym zadaniem jest pomoc w trudnej sytuacji, zwłaszcza w momencie stracenia osoby bliskiej.

Następnie mgr Andrzej Agapow (doktorant na Wydziale Teologii KUL), działacz ruchu Pro Life z Białorusi, zaprezentował referat „Wsparcie rodziny w Polsce na przykładzie wybranych ośrodków”. Prelegent wybrał trzy ośrodki. Jako pierwszą scharakteryzował Fundację Małych Stópek, skupiającą osoby, dla których obrona życia poczętego jest wartością. Z działań podejmowanych przez Fundację można wymienić wydawanie broszur informacyjnych, modlitewne okno życia, marsze dla życia, adopcję matek (polegającą na pomocy materialnej i duchowej), organizowanie wystaw na placach, w komunikacji miejskiej oraz organizowanie zbiórek darów dla dzieci. Głównym zadaniem jest apologia rodziny. Drugim ośrodkiem jest Stowarzyszenie Najświętszej Rodziny, które włącza osoby świeckie w misję sióstr nazaretanek. Członkami tej grupy są zarówno małżeństwa, jak i rodziny. Agapow opisał także ich zobowiązania i stawiane im wymogi, oraz scharakteryzował poszczególne elementy formacji. Przedstawił również formy spotkań grupy. Trzecim wybranym

ośrodkiem wspierania rodziny jest Fundacja PRO, zajmująca się obroną prawa do życia. Zadaniem Fundacji jest wspomaganie życia ludzkiego od poczęcia do naturalnej śmierci. Prowadzi głównie działania edukacyjne, mające na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa.

Z kolejnym referatem, zatytuowanym „Polityka rodzinna na Ukrainie”, wystąpiła s. Marta Hrytysyhyn, studentka na Wydziale Nauk Społecznych KUL z Ukrainy. Przemawiała ona także w imieniu współautorki, dr Teresy Andruszczyszyny z Instytutu Nauk Teologicznych filii KUL w Gródku na Podolu. Na wstępie opisała sytuację rodziny na Ukrainie, gdzie panuje kryzys rodziny, przejawiający się częstym odbieraniem dzieci rodzicom, dużym wskaźnikiem wczesnego macierzyństwa, legalizacją aborcji i wieloma rozwodami. Rodzinie nie sprzyjają także warunki ekonomiczne kraju: wysoka stopa bezrobocia, migracje zarobkowe i wojna na wschodzie kraju. Dodatkowo, edukacja szkolna nie proponuje rozwiązań skutecznych dla promowania dobra rodziny. Referentka podała również przykłady działalności Kościoła, które mają na celu poprawę tej sytuacji. Następnie przedstawiła założenia i cele polityki rodzinnej państwa, a także poszczególne jej elementy, między innymi długość trwania urlopu macierzyńskiego, kwota zasiłku i inne kwestie związane z finansową pomocą dla rodziny od państwa, pomoc oferowaną rodzinom wielodzietnym. Siostra M. Hrytysyhyn zapoznała słuchaczy również z Państwowym Programem Pomocy Rodzinie na lata 2013-2016.

Jako ostatni, w imieniu mgr Ireny Obuchowskiej z Wydziału Nauk Społecznych KUL i Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły w Odelsku na Białorusi, wypowiedział się ponownie mgr Andrzej Agapow. Tematem wystąpienia było „Wsparcie rodziny na Białorusi na przykładzie działalności Fundacji «Otwarte Serca»”. Głównym celem istnienia tego rodzaju organizacji jest obrona życia i rodziny na Białorusi. Prelegent wskazał także na istnienie Stowarzyszenia „Pomocników Bożych Najdroższych Dzieci”, jako ugrupowania prolife. Głównymi działaniami podejmowanymi przez tę grupę są: droga krzyżowa w intencji obrony życia, modlitwa przed klinikami aborcyjnymi, marsze dla życia. Następnie A. Agapow przedstawił działalność Fundacji „Otwarte Serca”. Wśród działań wspierających wymienił: telefon zaufania, wydawanie ulotek, plakatów, organizację rajdów i biegów w obronie życia, prezentacje o obronie wartości życia, rodziny, czystości, przeprowadzanie warsztatów dla wolontariuszy i młodzieży, istnienie katalogu „otwarte serca”, codzienną modlitwą służbę w klinikach aborcyjnych oraz duchową adopcję dziecka poczętego. Wszystkie akcje mają na celu szerzenie wiedzy i budzenie w społeczeństwie szacunku do życia.

Po wysłuchaniu wszystkich referatów głos zabrała dr hab. Danuta Opozda. Podsumowała konferencję, dziękując wszystkim uczestnikom, zarówno czynnym, jak i biernym.

Tematyka podjęta na konferencji wpisywała się we współczesną dyskusję nad problematyką rodziny. Prezentowane głosy, zarówno teoretyków, jak i praktyków, pozwoliły na uzyskanie szerszej perspektywy omawianego zagadnienia. Dały również szansę dostrzec ważne problemy współczesnej rodziny, tak polskiej, jak i ukraińskiej czy białoruskiej. Przedstawiono ciekawe i wartościowe propozycje rozwiązań tych kwestii.